

A vajdasági hármastervezet ma is időszerű

A sötétség fogságában

Amikor ezeket a sorokat papírra vetem, 65. napja tartanak a bombázások. Több mint két hónapja dübörögnek a NATO repülőgépei fölöttünk: szíriánahangra fekszünk és ébredünk, folyton attól rettegvé, mikor hullik a fejünkre valamelyik lövedék. Detonációk robaja hallatszik szerte az országban. Nemcsak Koszovóban, hanem itt Vajdaságban is, ahol Újvidék, Pancsova, Szabadka, Palics, Versec, Zombor, Hódság, Kula, Verbász, Szenttamás, Horgos, Udvarnok környékén és számos szeremégi községben voltak eddig becsapódások. Klasszikus értelemben vett front- és hátsózágról nem beszélhetünk, a magyarok éppúgy ki vannak téve a háború veszélyének, mint a szerbek.

Eddig csak a szellemi sötétség és a zsarnokság foglyai voltunk. Most, a hőerőművek, távvezetékek, trafóállomások bombázása után már fizikai értelemben is sötétség szakad ránk. A mai világban az áramszolgáltatás néhány perces kiesése felmérhetetlen károkkal jár mindenütt. Itt a NATO légierje nevedszer vette célba a hőerőműveket, a trafóállomásokat, amelynek következtében megbénult a villanyenergetikai rendszer, egész Szerbia ismételen sötétségbe borult. A többnapos áramhiány katasztrófális következményekkel jár a polgári lakosságra nézve, hiszen mindent, ami a polgári élet alapját jelenti, felüggeszt, megszűnt, kérdésessé tesz. Az áramhiánnyal együtt megszűnik a vízszolgáltatás, megszakadnak a telefonvonalak, nem sütnék a pékek, megsemmisül az élelmiszerkészlet, nincs lehetőség betegellátásra és tisztálkodásra, nem működnek a háztartási készülékek, a tévé, a rádió, megszűnik mindenféle információáramlás.

Hadd ne részletezzem, hogy ebben a helyzetben mit érzünk, milyen károkat szenvedünk. Közben szállnak felettünk a napok, és mi egy helyben topogunk.

A szerző az MVSZ jugoszlávai országos tanácsának elnöke

gunk egy sötét alagútban, szorongva múltjuk hiábavalóan az időt arra várva, hátha megkönyörül rajtuk valaki az égiek közül. És várjuk, egyre csak várjuk, hogy mikor térnek jobb belátásra azok, akik ebbe a nagy fekete pusztulásba beletaszították az országot.

CS. KOVÁCS LÁSZLÓ GRAFIKÁJA

Újban néha itt is, ott is hallani a tiltakozók halk hangját, a hatalom gépezete azonban egyelőre minden tiltakozó szót előrli és megtorol. Józán ésszel megfoghatatlan, hogy a harmadik évezred küszöbén, földrajzilag csaknem Európa közepén hazaárulóknak lehet nevezni a fiaikért aggódó édesanyákat. Ahol ez megtörténik, ott megszűnt, értelmet veszítette minden emberi érték.

Nemcsak egy ország fekszik romokban, hanem az a társadalom is, amely politikai és erkölcsi felfogságban összeütözésbe került az európai politikai és erkölcsi világgrenddel. Nemcsak a hidakat, gyárakat kell a háború után újjáépíteni, hanem egy egész népet kell szemléletében megváltoztatni. Kérdés azonban, hogy bombákkal és rakétákkal milyen sikerrel lehet a Nyugat ízlésének megfelelő demokráciát kiépíteni?

A helyzet megoldásának kulcsa talán nem is a politikusok és a katonák, hanem a szerb tömegek kezében van. Amíg a szerb nép hagyja magát megtéveszteni a propagandától, amíg nem hajlandó józánul megítélni és tudomásul venni a helyzetét, amíg támogatja az országot

nemzetközileg elismert emberi és kisebbségi jogok kikényszerítéséhez? Vajon csak a jogok kikényszerítése az egyetlen járható út a nemzetközi közösség részére, vagy az örendelkezési elv alapján más megoldások is célszerű fontolórrá válnak?

A vajdasági magyarság már 1992-ben a Kárpát-medencében elsőként kidolgozta és akkor még egységes politikai érdekszervezet április 26-i közgyűlésén elfogadta a helyzetének rendezésére vonatkozó autonómia-tervezetét. Az úgynevezett *hármastervezet* – a hágai és brüsszeli békefolyamattal összhangban – azon az alkotmánymódosítási javaslaton nyugszik, hogy a szerb alaptörvényben kapjanak helyet az annak idején a *lord Carrington* által javasolt önkormányzati formák: a személyi elven alapuló önkormányzat (perszonális autonómia), a különleges státusú községek (területi autonómia), illetve azokon a magyar többségű településeken, amelyek a magyar autonómia területén kívül esnek, jönnének létre a *helyi önkormányzatok*. A szakértői tervezet javaslatot terjeszt elő Vajdaság jogállására vonatkozóan is.

romlásba döntő politikát, addig Szerbia olyan úton halad, amelyről semmiféle bombázás sem képes visszafordítani. Ez az út – a NATO eltökéltségéből félve – csak egy katasztrófális történelmi vereséggé vezet.

A Koszovó miatt kibombált háborúban azonban többről van szó, mint szerb-albán konfliktusról. A koszovói kérdés számos, Koszovón túlmutató problémát is felvet. Milyen felelősség terheli például a nemzetközi közösséget a kisebbségi kérdés megoldásának elodázása miatt? Milyen eszközökkel léphet fel az ENSZ a kisebbségi jogok biztosítása érdekében? Megoldható-e a kisebbségi kérdés békés politikai eszközökkel olyan állami kereteken belül, amelyek autokraták berendezkedésűek és diszkriminációs politikájukat rendőrállami eszközökkel védik? Milyen felhatalmazás szükséges a

Az autonómia-tervezet, amelyet a legtöbb világnyelvre – például angol, francia, német, orosz, esperantó – lefordítottunk, kedvező visszhangra talált Nyugaton, de Belgrád részéről sem hangzottak el komolyabb ellenvetések. Sajnos a későbbi jogszlováiai események háttérbe szorították a vajdasági magyar autonómia-tervezetét, amelynek megvalósítására akkor a Nyugat sem tartotta elérkezettnek az időt.

A Magyarok Világoszövetség is megismerte, megvitatta az autonómia-tervezetet, és támogatásáról biztosította a vajdasági magyarságot annak megvalósításában. Az elmúlt hét év alatt a koncepció semmit sem veszített időszerűségéből, s nagyon reméljük, hogy ezúttal be fog kerülni a békefolyamatba és a tárgyalásokba is.

Hódi Sándor